

RECENZE - REVIEW

FUNTA, R., NEBESKÝ, Š., JURIŠ, F. *Právo Európskej únie*. Brno: Tribun EU, 2014, 546 s. ISBN 978-80-263-0565-1.

V týchto dňoch sa dostala na knižný trh publikácia „Právo Európskej únie“ od mladého autorského kolektívu pod vedením JUDr. Rastislava Funtu, Ph.D., LL.M. a jeho dvoch kolegov JUDr. Štefana Nebeského, Ph.D., M.E.S. a Mgr. Filipa Juriša. Hoci ide o mladý autorský kolektív, treba podotknúť, že je skúsený. Vedúci autor získal okrem teoretických skúseností i praktické odborné skúsenosti pôsobením v nemeckom mediálnom koncerne Bartelsmann, talianskej konzultingovej spoločnosti, medzinárodnej IT spoločnosti, spoluprácou s College of Europe/Európska komisia, publikačnou a prednášateľskou činnosťou a aktivitami v oblasti politického lobingu. Ďalší spoluautor pôsobí na právnom oddelení Európskeho orgánu pre bankovníctvo v Londýne a tretí spoluautor v súčasnosti pôsobí v oblasti právneho poradenstva so zameraním na M&A a transakčné poradenstvo.

Je samozrejmosťou, že právny poriadok vytvorený Európskou úniou je dnes už pevnou súčasťou našej politickej a spoločenskej reality. Na základe zmlúv Európskej únie sa každý rok prijímajú tisíce rozhodnutí, ktoré rozhodujúcim spôsobom spoluvytvárajú realitu ovplyvňujúcu členské štáty Európskej únie a jej občanov. Občania jednotlivých štátov už dávno prestali byť len občanmi svojej krajiny, svojho mesta alebo obce, ale stali sa zároveň občanmi Únie. I z tohto dôvodu je veľmi dôležité, aby boli informovaní o právnom poriadku, ktorý im každodenne ovplyvňuje ich život. Štruktúra EÚ a jej právneho poriadku nie je však občanom ľahko zrozumiteľná. Často je to spôsobené i znením samotných zmlúv, ktoré sú často neprehľadné a ťažko pochopiteľné. Dôležitým faktorom je nezvyčajnosť mnohých pojmov, ktorými sa zmluvy snažia reagovať na nové skutočnosti. Z toho dôvodu ide o ďalší pokus autorov o objasnenie štruktúry EÚ a nosných pilierov európskeho právneho poriadku, čo má prispieť k lepšiemu pochopeniu odstránenia deficitu u občanov EÚ.

Rýchla integrácia v rámci EÚ so sebou priniesla na jednej strane rastové stimuly, ale i vytvorila zraniteľné miesta, ktoré sa v mnohých členských štátoch EÚ prehĺbili v dôsledku recesie. Prekonávanie následkov globálnej krízy je možné len prostredníctvom adaptačných procesov ktoré reagujú na jej viacrozmerne príčinné súvislosti. Poslaním Európy v 21. storočí je predovšetkým zabezpečiť mier, prosperitu a stabilitu, podporovať vyrovnaný hospodársky a sociálny rozvoj, čeliť výzvam globalizácie a zachovávať rozmanitosť národov Európy, ako aj zachovávať hodnoty spoločné pre všetkých Európanov (trvalo udržateľný rozvoj, úcta k ľudským právam apod.). Globalizácia prináša so sebou neustále nové výzvy. EÚ bude potrebovať širokú škálu kompetencií, aby sa mohla pružne prispôbiť rýchlo sa meniacemu a úzko prepojenému svetu. Lisabonská zmluva, podpísaná 13. decembra 2007, má ambíciu poskytnúť Únii právny rámec ako aj nástroje potrebné na riešenie budúcich výziev a naplnenie požiadaviek občanov Únie. Vďaka nej sa Únia môže lepšie sústrediť na politické výzvy, vrátane globalizácie a zmeny klímy. Bohatstvo a úspech Európy spočíva v jej rôznorodosti a spravodlivej vyváženosti záujmov väčších a menších krajín.

Európska únia, tak ako bolo uvedené v rozsudku C-294/83, Les Verts/Parlament, je „spoločenstvo práva“. EÚ sa v porovnaní s klasickými medzinárodnými spoločenstvami štátov líši v tom, že členské štáty sa vzdali časti svojej suverenity v prospech EÚ a poskytli Únii jej vlastné právomoci nezávislé od členských štátov. Pritom je potrebné podotknúť, že EÚ nedisponuje absolútnou mocou. Pri výkone svojich právomocí môže EÚ vydávať zvrchované európske akty, ktoré sa svojou účinnosťou vyrovnajú právnym aktom štátov. Založením Európskej únie na základe Maastrichtskej zmluvy sa začala nová etapa na ceste k politickému zjednoteniu Európy. Nastala nová etapa v procese utvárania čoraz užšieho spojenectva medzi národmi Európy. Ďalší vývoj zaznamenala EÚ v podobe Amsterdamskej zmluvy a Zmluvy z Nice. Kým cieľom prvej bolo hlavne vytvorenie inštitucionálnych a politických podmienok na zvládnutie nových výziev, cieľom Zmluvy z Nice bolo zvýšenie efektívnosti a legitimacy inštitúcií Spoločenstva ako i príprava EÚ na rozšírenie.

Základ na budovanie zjednotenej Európy tvoria elementárne predstavy o hodnotách (čl. 2 ZFEÚ), ktorými sa členské štáty cítia zaviazané a ktorých uplatňovanie sa zverilo výkonným inštitúciám EÚ. K týmto uznávaným základným hodnotám patria zabezpečenie trvalého mieru, jednota, rovnosť, sloboda, solidarita a bezpečnosť. EÚ sa výslovne hlási k rešpektovaniu zásad demokracie a právneho štátu spoločných všetkým členským štátom, ako aj k ochrane základných a ľudských práv. Tieto hodnoty sú zároveň základným kameňom pre štáty, ktoré chcú v budúcnosti pristúpiť do EÚ. Ak členský štát vážne a trvalo porušuje tieto hodnoty a zásady, neminú ho sankcie.

Žiadny občan Únie nesmie byť znevýhodňovaný, t. j. diskriminovaný pre svoju štátnu príslušnosť. Všetci občania Únie sú si okrem toho rovní pred zákonom. Pokiaľ ide o členské štáty, zásada rovnosti (Kapitola III Rovnosť, Charta základných práv Európskej Únie) znamená, že žiadny z nich nie je uprednostňovaný pred iným a prirodzené rozdiely, akými sú veľkosť, počet obyvateľov krajiny alebo odlišné štruktúry, sa dajú riešiť iba v súlade so zásadou rovnosti.

Taktiež solidarita (Kapitola IV Solidarita, Charta základných práv Európskej Únie) je nevyhnutným korektívom slobody, pretože bezohľadné využívanie slobody sa vždy deje na úkor iných. S tradičnými medzinárodnými organizáciami má EÚ spoločné iba to, že takisto vznikla na základe medzinárodných zmlúv. Od týchto medzinárodných koreňov sa však EÚ ďaleko vzdialila. Zakladajúce akty EÚ, ktoré sa opierali aj o medzinárodné zmluvy, viedli totiž k zriadeniu samostatnej Únie vybavenej vlastnými zvrchovanými právami a kompetenciami. Členské štáty sa vzdali časti svojej zvrhovanej moci v prospech tejto Únie.

Úlohou EÚ v rámci hospodárskej politiky však nie je stanovovať a uplatňovať európsku hospodársku politiku, ale koordinovať hospodárske politiky členských štátov (čl. 121 ZFEÚ) tak, aby hospodárske rozhodnutia jedného alebo viacerých členských štátov nemali negatívny vplyv na fungovanie vnútorného trhu. Na tento účel bol uzatvorený Pakt o stabilite a raste stanovujúci členskému štátu podrobné kritériá, podľa ktorých musí prijímať svoje rozhodnutia v oblasti rozpočtovej politiky. Ak tak neurobí, môže ho Európska komisia napomenúť (čl. 121 (4) ZFEÚ) a Rada EÚ môže v prípade trvalého nadmerného rozpočtového deficitu uložiť aj sankcie.

Okrem oblasti hospodárskej a menovej politiky plní EÚ úlohy aj v celom rade iných oblasti hospodárskej politiky. Patrí k nim najmä poľnohospodárska politika a politika rybného hospodárstva, dopravná politika, spotrebiteľská politika, štrukturálna politika a politika súdržnosti, politika v oblasti výskumu a rozvoja, politika týkajúca sa kozmického priestoru,

politika životného prostredia, zdravotná politika, obchodná politika alebo energetická politika. V oblasti sociálnej politiky je úlohou EÚ zaistiť, aby výhody hospodárskej integrácie nevyužívali len hospodársky aktívne subjekty, ale aby sa utváral aj sociálny rozmer vnútorného trhu.

Netreba zabúdať, že Únia má inštitucionálny rámec, ktorého účelom je podporovať jej hodnoty (čl. 2 ZEÚ), dosahovať jej ciele (čl. 3 ZEÚ), slúžiť jej záujmom, záujmom jej občanov a záujmom členských štátov a zabezpečovať koherenciu, efektívnosť a kontinuitu jej politik a opatrení. EÚ má k dispozícii celý inštitucionálny systém, ktorý jej umožňuje, aby zjednocovaniu Európy poskytovala nové impulzy a ciele a aby v oblastiach patriacich do rozsahu jej právomocí vytvárala právo, ktoré je pre všetky členské štáty rovnako záväzné. Aj pri všetkej nedokonalosti, ktorou sa právny poriadok EÚ zároveň vyznačuje, je prínos právneho poriadku Únie k riešeniu politických, hospodárskych a sociálnych problémov členských štátov EÚ neoceniteľný.

Vývoj potvrdzuje, že vytvorenie Európskej únie bolo kľúčovým prvkom ohľadne zabezpečenia mieru a zlepšenia očakávaní budúceho ekonomického vývoja v EÚ. Pred úniou však stoja nové výzvy (pretrvávajúca kríza, neistota a nestabilita na finančných trhoch), na ktoré je potrebné reagovať.

Veríme, že táto publikácia pomôže priblížiť podstatu EÚ a jej význam širokej verejnosti. Je však predovšetkým určená poslucháčom právnických fakúlt, odborníkom z oblasti európskeho práva, ekonómom a manažérom, ako aj ďalším odborníkom v súvisiacich odboroch ako je politológia alebo európske štúdiá.

Dr.h.c. Doc. JUDr. Alena Paulíčková, PhD.
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave